

LAUSUNTO: MERENHOITOSUUNNITELMAN KUULEMISASIAKIRJA ”SUOMEN MERIYMPÄRISTÖN TILA 2018”

Yleistä

Suomen meriympäristön tila 2018 -raportti (jatkossa Raportti) on kattava katsaus meren tilaan vuosina 2011 - 2016. Raportilla päivitetään Suomen merenhoitosuunnitelman 1. osa vuodelta 2012 ja se tulee muodostamaan osan valtioneuvoston päätöksestä päivitetystä merenhoitosuunnitelmasta (käsittely v. 2021). Raportista saa kattavan kuvan Suomen Itämeren merialueiden tilasta. Teksti on pääsääntöisesti selkeästi kirjoitettu, mutta joidenkin taulukoiden kohdalla selitteitä on tarpeen tarkentaa. Alussa oleva yhteenvedo on tärkeä, sillä se tarjoaa hyvän yleiskatsauksen melko laajan Raportin sisältöön.

Raportissa hyödynnetään HELCOMissa valmistettua State of the Baltic Sea -raporttia samoin kuin muutamia muita sopimuksia, strategioita ja vastaavia. Vesien- ja merenhoito liittyvät kiinteästi toisiinsa, mutta luokittelujärjestelmissä on eroa. Suomen tulee pyrkiä vaikuttamaan siihen, että vesien- ja merenhoidossa käytetään yhtenevää luokittelua. Kaiken kaikkiaan olisi eduksi, että samaa asiaa koskevat eri yhteyksissä käytettävät luokittelukriteerit ja -alueet ovat yhtenäiset. Tällöin selvitykset tukevat suoraan toisiaan ja antavat asioista yhtenäisen kuvan.

Hyvän tilan määrittäminen

Merialueen tilan määräytyminen vaihtelee kuvaajasta toiseen, mikä vaikeuttaa asian ymmärtämistä. Esi-merkiksi merinisäkkäiden tilaa tarkastellaan 3 eläinlajin ja viiden vertailuperusteen perusteella, ja heikoimman tilan antanut vertailuperuste määrittää lajin tilan, mutta tuloksia ei yhdistetä eläinlajien yli. Toisaalta rehevöitymisen kohdalla käytössä on seitsemän vertailuperustetta ja niihin liittyvät indikaattorit. Ensiksi lasketaan indikaattorien painotettu keskiarvo indikaattoriryhmittäin, ja rehevöitymistila määräytyy heikoimmassa tilassa olevan indikaattoriryhmän mukaan, eli rehevöitymistä kuvataan yhdellä arvolla. MTK näkee, että heikoimman tilan käyttäminen voi antaa merialueen tilasta huonomman kuvan, mitä se kokonaisuutena tarkasteltuna on. On tärkeää tuoda esiin myös meren tilassa tapahtunut positiivinen kehitys, joka kannustaa edelleen tehostamaan meren hoitoa.

Indikaattorit ovat usein toisiinsa linkittyneitä. Raportista käy ilmi, että kaikista indikaattoreista ei ole myöskään tarpeeksi tietoa. MTK ehdottaa, että mietitään, voidaanko arviointia yksinkertaistaa nykyisestä. On tärkeää, että indikaattoreista on laajasti luotettavaa mittausaineistoa, jotta myös meren tilan arviointi on luotettavaa.

Ihmisen toiminta merialueella ja kuormitus maalta ja ilmasta

Taulukossa 4. on kuvattu ekosysteemipalveluita sekä niiden merkitystä ja arvioitua kehitystä toimialoittain. Maatalouden ravinteiden säätelyn kehityksen arvioidaan olevan laskeva, mikä perustuu asiantuntija-arviointiin. Raportissa tulee kuvata tarkemmin, mihin arvio perustuu. Lisäksi viitteessä L) on virhe maatalouden fosforikuormituksen määrässä. Taulukossa oleva arvo (M€) lienee kuitenkin oikein.

Mereen tulevaa ravinnekuormaa kuvataan kokonaistyyppinä ja -fosforina. Avomerellä seurataan lisäksi liuenneita ravinteita (DIP, DIP). MTK katsoo, että myös maalta tulevan kuormituksen seurannassa tulee mitata liukoiset ravinteet (N, P). Näin saadaan parempi kuva, kuinka paljon meren liukoisista ravinteista on suoraan maalta peräisin.

Raportissa tuodaan esille, että kalansaaliin mukana poistui 7,2 % mereen päätyneestä N ja 24,8 % P. Määrät ovat huomattavat. Miten se on huomioitu ihmistoiminnoista aiheutuvan N- ja P-kuorman määrissä? Vaikka kappaleessa käsitellään ihmistoiminnasta aiheutuvaa ravinnekuormitusta, on raportissa syytä tuoda esille myös luonnonhuhutouman suuruus, jotta ihmistoiminnan merkitys osataan suhteuttaa siihen ja saadaan käsitys kokonaiskuormasta Itämereen. Kuvan 13. rinnalla voisi olla toinen vastaava kuva siten, että luonnonhuhutouma on mukana.

Orgaaninen hiili ja kiintoaine on myös mainittu kuormittavina tekijöinä. Varsinkin orgaaninen hiili esiintyy harvemmin raporteissa. Erityisesti hiilestä, mutta myös eroosioaineksesta, on tarpeen kirjoittaa hieman laajemmin. Mistä hiili ja eroosioaines ovat peräisin, mikä on niiden merkitys paitsi veden laadun heikentäjänä, mutta mahdollisesti myös ravinteiden pidentämispaikkoina jne.?

Sisäinen kuormitus mainitaan Raportissa, mutta siinä tulee kertoa myös, kuinka suurta sisäinen kuormitus on ja mikä on sen merkitys veden nykyiseen laatuun ja laadun muutoksiin. Kuinka paljon sisäinen kuormitus hidastaa meren elpymistä?

Muoveja on päätynt meriin yhtä pitkän aikaa kuin ravinteita, mutta niiden määrästä on vain hyvin hajanaisia tietoja. Jatkossa muovin määriin ja lähteisiin tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota.

Meriympäristön tila 2011 - 2016

Raportissa tuodaan esille epävarmuutta, joka sisältyy tila-arvioon. Esimerkiksi kasviplanktonin a-klorofylli on keskeinen syy siihen, että rehevöitymisen kokonaistilan arvio on kaikilla rannikkovesillä heikko. Klorofylliluokan oikeellisuuden todennäköisyys oli 43 - 100 %. Tulosten epävarmuus tulee tuoda selkeästi esiin myös julkisessa keskustelussa.

Meren hyvän tilan saavuttamisen taloudellisten hyötyjen arviointi perustuu kansalaisille tehtyyn kyselyyn. MTK katsoo, että tämä lähestymistapa ei ole riittävä taloudellisten hyötyjen arvioimiseksi. Kyselyssä on helppo kertoa haluavansa maksaa meren tilan parantamisesta, koska tämä ei edellytä todellisuudessa maksamista. Suomessa on monia toimijoita, jotka tekevät työtä Itämeren tilan parantamiseksi ja heidän työtään voi tukea rahallisesti. Kuinka moni kansalainen on todella antanut rahaa työhön?

Itämeren tilan ja käytön kehitys

Raportti käsittelee ilmastonmuutoksen vaikutuksia Itämereen. Maataloudella tulee olemaan suuria haasteita ilmastonmuutokseen sopeutumisessa. Yksi osa sopeutumista on pelloilta vesiin päätyvän ravinnekuormituksen pitäminen mahdollisimman pienenä mm. eri toimenpiteitä entistä tarkemmin alueellisesti ja jopa tilakohtaisesti kohdentamalla. Muun muassa ennustetut rankkasateet, sateisuuden lisääntyminen ja roudan maata parantavan vaikutuksen väheneminen aiheuttavat sen, että ravinne- ja eroosiokuormitus voi lisääntyä, vaikka viljelijät tekisivät nykyistä enemmän vesiensuojelutoimia.

Koska viljelijät ja metsänomistajat eivät voi vaikuttaa sääilmiöihin, ei heitä pidä syyllistää muuttuneiden säätekijöiden aiheuttamasta kuormituksen lisääntymisestä. Raportissa todetaan, että varovaisuusperiaate edellyttää, että ravinnevähennykset toteutetaan vähintään sovitusti. MTK muistuttaa, että on tärkeää puhua sovitusta kilomääräisistä vähennyksistä, ei %-määräisistä vähennyksistä, jotka tarkoittavat vähennettävien kilojen lisääntymistä, kun kuormitus lisääntyy viljelijästä tai metsänomistajasta riippumattomasta syystä.

Yleiset tavoitteet ja keinot puhtaan ja monimuotisen Itämeren saavuttamiseksi

Taulukossa 22. kuvataan ehdotettavat ympäristötavoitteet, koodit ja indikaattorit vuosille 2018 - 2024. Indikaattoreita ei ole kuvattu samalla tarkkuudella kuin taulukossa 3. Onko kuitenkin tarkoitus käyttää vastaavia indikaattoreita kuin vesien tilan v. 2011 - 2016 kuvaamisessa? Tätä on tarpeen selkeyttää. Myös Itämeren sisäisiin ravinnevarastoihin on kiinnitetty huomiota (RAV5), mikä on hyvä asia. Indikaattoriksi ehdotetaan mm. asiaa koskevien selvitysten lukumäärää ja kattavuutta. MTK muistuttaa, että myös selvitysten laatuun tulee kiinnittää huomiota ja niiden tulee johtaa käytännön toimenpiteisiin sisäisen kuormituksen vähentämiseksi.

Roskaantumisen vähenemiseen pyritään mm. jätevedenpuhdistamoiden hyvällä mikroroskien puhdistusteholla, ml. poikkeustilanteet. MTK näkee tämän hyvänä asiana, mutta mitä puhtaampaa on mereen päätyvä jätevesi, sitä enemmän mikroroskaa päätyy kiintoainesfraktioon. Kiintoainetta käytetään tällä hetkellä mm. lannoitevalmisteiden raaka-aineina. MTK korostaa, etteivät mikroroskat, kuten eivät muutkaan haitta-aineet, saa päätyä uudelleen kiertoon, vaan ne pitää pystyä erottamaan kiintoaineesta pois. Meret, järvet, pellot, metsät ja puistoalueet ym. eivät ole kaatopaikkoja.

Jätevedenpuhdistukseen liittyen MTK haluaa korostaa myös jätevedenpuhdistamoiden toimintavarmuuden lisäämistä. Viime aikoina on kuultu valitettavan usein eri syistä johtuvista ohijuoksuksista ja häiriöistä. Tällöin mereen tai muihin vesiin päätyy roskan lisäksi ravinteita ja haitta-aineita. Näillä on suuri paikallinen merkitys, mutta ne heikentävät osaltaan myös Itämeren tilaa.

Merellisten luonnonvarojen käytön osalta MTK kannattaa meritaimenkantojen tilan parantamista (LUVA2). Merinisäkäs- ja lintupopulaatioiden osalta tavoitteena tulee olla lajien välinen tasapaino. Myös kalastus ja alueiden virkistyskäyttö tulee olla mahdollista.

Luonnonsuojelun ja ennallistamisen tavoitteet koskevat pääasiassa merellisiä suojelualueita. LUONTO4-tavoite koskee kuitenkin vaelluskaloja ja niiden vaellusesteiden poistamista ja kutupaikkojen lisäämistä. MTK katsoo, että tavoite on hyvä, mutta muistuttaa, että asiassa tulee tehdä yhteistyötä alueen muiden toimijoiden kanssa ja ottaa kaikkien tarpeet huomioon. Asiassa edettäneen kalatiestrategian mukaisesti.

SOVA-menettely

SOVA-menettelyä koskevaan suunnitelmaan ei ole lisättävää. Tärkeää on, että esitetyt vaikutusten arvioinnit tehdään huolellisesti ja kattavasti eri näkökulmat huomioon ottaen.

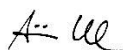
Tähän lausuntoon yhtyvät myös MTK-Satakunta, MTK-Lappi, MTK-Häme, MTK-Uusimaa ja MTK-Pohjois-Pohjanmaa.

Helsingissä 14. helmikuuta 2018

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Antti Sahi
toiminnanjohtaja

Airi Kulmala
asiantuntija